

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för veterinärmedicin och
husdjursvetenskap

Institutionen för biomedicin och veterinär
folkhälsvetenskap

Hållande av katt (*Felis silvestris catus*)

– Finns det skäl att ändra svensk lagstiftning?

Kristina Koumbarou

*Uppsala
2017*

Kandidatarbete 15 hp inom veterinärprogrammet

Kandidatarbete 2017:51

Hållande av katt (*Felis silvestris catus*)

- Finns det skäl att ändra svensk lagstiftning?

Keeping of cats (*Felis silvestris catus*)

- Are there reasons to change Swedish legislation?

Kristina Koumbarou

Handledare: Jenny Yngvesson, institutionen för husdjurens miljö och hälsa

Examinator: Eva Tydén, institutionen för biomedicin och veterinär folkhälsovetenskap

Kandidatarbete i veterinärmedicin

Omfattning: 15 hp

Nivå och fördjupning: grundnivå, G2G

Kurstitel: Självständigt arbete i veterinärmedicin

Kurskod: EX0700

Program/utbildning: Veterinärprogrammet

Utgivningsort: Uppsala

Utgivningsår: 2017

Delnummer i serien: 2017:51

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: felin, katt, välfärd, stress, lagstiftning

Key words: feline, cat, welfare, stress, legislation

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap
Institutionen för biomedicin och veterinär folkhälsovetenskap

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING	1
SUMMARY	2
INLEDNING	3
MATERIAL OCH METOD	3
LITTERATURÖVERSIKT	3
Den domesticerade katten	3
<i>Kattens naturliga beteende och beteendebehov</i>	4
Förvaringsutrymmen	4
<i>Yta och gruppstorlekar</i>	4
Skötsel	5
<i>Mat och vatten</i>	5
<i>Inomhusmiljö och kattlåda</i>	6
<i>Vård</i>	6
<i>Naturliga beteenden och social kontakt</i>	6
<i>Skydd mot rädsla och stress</i>	7
Katthem och kattpensionat	8
Mått	8
DISKUSSION	9
LITTERATURFÖRTECKNING	12

SAMMANFATTNING

Katten (*Felis silvestris catus*) är det vanligaste husdjuret i Sverige. I ”Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd om hållande av hund (*Canis lupus familiaris*) och katt” står skrivet hur katter ska hållas i Sverige. Det är snart 10 år sedan den senaste föreskriftändringen gjordes. I denna litteraturstudie önskar jag därför undersöka om nuvarande lagstiftning kring hållande av katt har en vetenskaplig grund, om lagstiftningen är i enlighet med ny forskning och om det finns skäl till att ändra svensk lagstiftning om hållande av katt.

Katten beskrivs som en solitär jägare, men även som ett bytesdjur. Den domesticerade katten verkar inte ha problem med att hållas i grupp om det görs på rätt sätt. Katten har ett behov av att kunna gömma sig, men även utöva sin jaktinstinkt oavsett om det är på lek eller inte. När det gäller yta och gruppstorlekar har studier visat på att det är mer än bara yta som påverkar hur katter hanterar grupphållning. Möjlighet att kunna undvika andra katter och gömma sig är väsentligt då det har visat sig sänka stressnivåerna, lika så möjligheten att bevaka omgivningen. Berikningsföremål som verkar uppskattas mest är igloos och katträdd. Hur mycket utrymme en ensam katt behöver för att välfärden inte ska svikta är fortfarande oklart. Däremot har studier studerat tillgänglig yta per katt vid hållande av grupper, men där har olika resultat setts. Mer än 1,7 m² per katt verkar hålla stressnivån hos katterna relativt låg. Mycket tyder dock på att kvalitén på utrymmet är mer avgörande än själva ytan. Att för katter hållas i katthem och kattpensionat verkar inte vara allt för stressigt om det görs på rätt sätt.

De basala behoven hos katt utgår ofta från ”The Five Freedoms” som inkluderar: tillgång till mat och vatten, bra inomhusmiljö och kattlåda, veterinärvård, skydd mot rädsla och stress och möjlighet att utföra naturliga och sociala beteenden. Dessa innefattas i lagstiftningen om hållandet av katt, förutom veterinärvårdsaspekten. Dock finns det skrivet i djurskyddslagen.

Slutsatsen i denna litteraturstudie är att lagstiftningen till största del har vetenskaplig grund, då nuvarande lagstiftning till stor del överensstämmer med resultat från vetenskapliga artiklar och studier. I avseende på om ny forskning stödjer lagstiftningen verkar det stämma i stor omfattning. Det finns dock områden som kräver vidare forskning för att med säkerhet kunna dra slutsatser. Hela föreskriften i sig är ett stort område där varje del hade behövt studeras separat för en mer övertygande uppfattning. Enligt min åsikt finns områden i lagstiftningen där förändring skulle behöva ske.

SUMMARY

The cat (*Felis silvestris catus*) is the most common pet in Sweden. In “The Swedish Board of Agriculture’s regulations and recommendations on the keeping of dogs (*Canis lupus familiaris*) and Cats” it is written how cats should be kept. It is nearly 10 years ago since the legislation was changed. In this literature study, I want to investigate whether the current legislation is based on scientific proof, if new research is in accordance with the current legislation and if there are reasons to change the Swedish legislation on the keeping of cats.

The cat is usually described as a solitary hunter, as well as prey for larger predators. The domestic cat does not seem to have problems when kept in group housing if it is done properly. The cat seems to have a need to hide when feeling scared or stressed, but also an urge to express its hunting instinct even if only in play. In studies done to investigate the importance of space when housed in groups, there seems to be more than just space affecting the stress levels. The opportunity to avoid other cats and to hide seems important when coping with stress, as well as the opportunity to monitor their territory. The enrichment items most cats seem to prefer are igloos and cat trees. The question of how much space one cat needs is still unclear. Most of the studies have focused on available space when housing groups of cats, whereas different results have been identified. However, it appears that more than 1,7 m² per cat keep the stress scores relatively low. Studies suggest that the quality of space is more important than available space. Keeping cats in animal shelters does not seem to be too stressful if it is done properly.

The basic needs of cats usually consist of “The Five Freedoms” which includes: access to food and water, satisfying indoor environment and litter box, veterinary health care, protection from fear and stress, and the opportunity to express natural behavior and social needs. These are included in the Swedish legislation, except from the veterinary health care aspect. However, this is written in the Swedish animal protection law.

My conclusions are that the Swedish legislation mostly has scientific proof, because current legislation is in accordance with the result of several scientific articles and researches. New research seems to support the current legislation in a large extend, but there are areas where there is a need of more studies and research to make reliable conclusions. The whole legislation is a wide subject where every part should be studied separately for a larger depth. Still, I think that there are areas in the legislation that could use some change.

INLEDNING

I Sverige äger 17% av alla hushåll en eller flera katter (*Felis silvestris catus*). Det gör katten till Sveriges vanligaste husdjur enligt en undersökning gjord av Statistiska Centralbyrån år 2012. Att katter ägs av så många hushåll anser jag är ett starkt argument för att lagstiftningen ska hålla en bra miniminivå, där katternas basala behov och välfärd tillgodoses. I Statens Jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd om hållande av hund (*Canis lupus familiaris*) och katt (SJVFS 2008:5, saknr L102) står skrivet krav på hur katter och hundar ska hållas i Sverige. Senaste föreskriftändring skedde år 2008, snart 10 år sedan. I denna litteraturstudie önskar jag därför kunna besvara om det finns vetenskapliga grunder för nuvarande svensk lagstiftning och om det finns skäl att ändra i svensk lagstiftning för hållande av katt. Mina frågeställningar är:

- Finns det en vetenskaplig grund för nuvarande svensk lagstiftning om hållande av katt?
- Är svensk lagstiftning om hållande av katt i enlighet med ny forskning om kattvälfärd?
- Finns det skäl till att ändra svensk lagstiftning om hållande av katt?

MATERIAL OCH METOD

Litteratur har sökts i databaserna Web Of Science och Scopus genom olika kombinationer av sökord beroende på vilka områden inom mina frågeställningar som skulle studeras. Exempel på sökord som har kombinerats är: Feline or Cat*, welfare, stress, legislation, behavior*, domestic*. Vid urval av artiklar lästes i regel abstrakt och ibland även slutsatsen för att avgöra om artikeln berörde de områden som inkluderades i min frågeställning. Litteratur erhöles även genom referenslistor från vetenskapliga artiklar.

LITTERATURÖVERSIKT

Den domesticerade katten

Den katt (*Felis silvestris catus*) vi idag har som husdjur härstammar ursprungligen från den afrikanska vildkatten (*Felis silvestris lybica*). Domesticering antas ha påbörjats omkring 10 000 år sedan i Mellanöstern där det upptäckts en 9500 år gammal grav innehållande en människa tillsammans med en katt. Troligtvis sökte sig vildkatten själv till människorna, där den kunde livnära sig på husmöss (*Mus musculus domesticus*) samt rester och avfall från hushållen. Genom naturlig selektion överlevde de katter som bäst kunde anpassa sig till en samexistens med människor, och tamheten växte fram. Även människorna tros ha fått vinning av att ha haft vildkatten nära, den höll exempelvis skadedjur borta från hemmet samtidigt som den inte ansågs vara farlig. Vissa forskare har spekulerat i om kattens utseende, det vill säga stora ögon, trubbigt ansikte och hög panna, tog fram den vårdande sidan hos människor vilket gjorde att familjer tog om hand katter och kattungar eftersom att de ansågs ”söta”. Det kan också ha bidragit till kattens domesticering (Driscoll *et al.*, 2009). Genetiskt sett skiljer det inte mycket mellan den domesticerade katten och vildkatten (Jongman, 2007). I jämförelse med den domesticerade hunden (*Canis lupus familiaris*), har inte katten avlats fram på samma sätt. Katten skiljer sig även från många andra domesticerade karnivorerna genom att de är obligata karnivorerna (Montague *et al.*, 2014).

Kattens naturliga beteende och beteendebehov

Katter är solitära jägare och vaktar sitt territorium mot andra katter (Driscoll *et al.*, 2009). Hos frilevande katter verkar det som att närbesläktade honor oftare bildar grupper och interagerar med varandra, i jämförelse med hankatter som i större utsträckning verkar leva solitärt (Macdonald *et al.*, 2000). Territorier baseras ofta på födotillgängligheten. Det har visat sig att icke kastrede hanar visar starkare "territorial beteende" än honor, även om båda kön markerar revir genom att urinera och klösa på föremål. (Jongman, 2007). Genom luktmarkering kommunicerar katten med potentiella inkräktare så att fysisk konfrontation eventuellt kan förhindras (Bradshaw, 2016). Till skillnad från vildkatten som endast tycks vara en solitär jägare, har det visats att tamkatten, även förvildade sådana, har lätt för att ingå i sociala grupper. Den domesticerade katten tycks vara mer anpassningsbar till nya miljöer och omständigheter i jämförelse med dess förfäder (Bradshaw, 2016).

Beteendebehov är beteenden som individer inom en art känner sig oerhört starkt motiverade till att utföra. Den starka motivationen grundar sig i inre faktorer som djurets fysiologi, eftersom att beteendet haft stor betydelse för djurets överlevnad under evolutionen. Domesticeringen har inte påverkat denna motivation nämnvärt (Jensen, 2002). Exempel på sådana beteenden hos katt är att sova på skyddad plats, jaga, putsa sig med mera. Katten är inte bara ett rovdjur med tillhörande jaktbeteende, utan även ett bytesdjur för större rovdjur. Det medför att katten både har ett jaktbeteende och ett flyktbeteende (Hirsch, 2016). Katter behöver därför gömställen på olika nivåer inom sitt territorium för att kunna vila och sova skyddat (Jongman, 2007).

Förvaringsutrymmen

Yta och gruppstorlekar

Det har visat sig att vilda katter kan leva på relativt små områden naturligt, vilket kan tyda på att den domesticerade katten inte nödvändigtvis borde ha problem med att bo på en begränsad levnadsyta. Katter kan sova upp till 19 timmar per dag, och om de grundläggande behoven tillgodoses bör det inte vara något problem för dem att leva i ett begränsat utrymme (Jongman, 2007). Dock har det visat sig att grupper av katter som hålls i större ytor visar mer positiva beteenden mot varandra. En anledning till detta kan vara att grupper av katter med större ytor har möjlighet att gå undan när de vill undvika kontakt med en annan katt. De har även möjlighet att välja vem de vill interagera med (Loberg and Lundmark, 2016). Möjligheten att kunna gömma sig har visat sänka stressnivåerna hos katter (Carlstead *et al.*, 1993). Det bör också hellre finnas många gömställens snarare än stora (Loberg and Lundmark, 2016).

Enligt svensk lagstiftning (SJVFS 2008:5) är det tillåtet att maximalt ha 15 vuxna, alternativt 20 växande, katter i samma förvaringsutrymme. Samtliga individer ska ha tillgång till liggplatser. Att för katter ha möjlighet att röra sig i flera dimensioner, och möjlighet att gömma sig, minskar risken för negativa beteenden som slagsmål och bråk. Om djur ingår i stabila grupper verkar det som att ytan per katt inte är avgörande. Det är mer än bara utrymme som är avgörande vid hållande av flera katter i ett utrymme (Loberg and Lundmark, 2016). Katter har behov av att klättra och röra sig i höjdlid, vilket till viss del kan kompensera för mindre golvyta. Ett rimligt mått på hur stort utrymmet ska vara är att det ska vara nog med yta så att katter kan hålla avstånd från varandra med minst tre meter (Rochlitz, 2005). Dock verkade det som att

katter som vistas i större utrymmen visar på mer lekbeteenden, vilket skulle kunna tolkas som att ökat utrymme resulterar i ökad välfärd (Loberg and Lundmark, 2016). I en tidigare studie (Kessler and Turner, 1999) som undersökte det spatiala kravet och stress hos katter i katthem, verkade det som att den minimala tillgängliga ytan per katt för att hålla stressnivån hos katterna relativt låg, var 1,7 m² per katt. I lagstiftningen (SJVFS 2008:5) är minimumkravet 2 m² per katt.

Skötsel

År 1965 myntades begreppet ”The Five Freedoms” av Brambell-kommittén för lantbrukets djur (Jongman, 2007). Det har på senare tid tagits efter, omarbetats och anpassats efter kattens behov. De fem friheterna för katter innefattar vanligtvis:

- Tillgång till färskt vatten och välbalanserad mat som ger katten vad den behöver.
- Tillgång till en anpassad miljö, med nog stor yta och möjlighet till skydd. Förvaringsutrymmet ska inte ha extrema temperaturer, obehagliga ljus eller för höga ljud. Det ska även vara rent och finnas ett fungerande ”eliminationssystem”, det vill säga tillfredställande kattlåda.
- Tillgång till veterinärvård vid behov, samt förebyggande vård i form av vaccinering och kastrering.
- Möjlighet att få uttrycka de flesta naturliga beteendena, inklusive sociala beteenden mot andra individer som exempelvis människa eller artfrände.
- Möjlighet till skydd mot situationer som kan leda till rädsla och stress hos djuret.

(Herron and Buffington, 2010; Rochlitz, 2005).

Mat och vatten

Katten har inte avlats fram på samma sätt som hunden, och till skillnad från de flesta domesticerade karnivor är katten obligat karnivor (Montague *et al.*, 2014). I det vilda äter katter bytesdjur som gnagare och fåglar, vilka består av mycket protein, måttligt med fett och minimalt med kolhydrater (Zoran, 2002). Eftersom att kattens bytesdjur är små, betyder det att katten äter flera små måltider dagligen för att få i sig tillräckligt med föda (Bradshaw *et al.*, 1996). Studier har även visat att katter som har tillgång till mat dygnet runt, äter flera små måltider utspridda under hela dygnet (Kane *et al.*, 1981). Om ett hushåll har flera katter kan det behöva finnas separata matskålar, som är placerade utom synhåll för varandra. Ytterligare en sak som kan vara bra är att placera dem i något så när lugna och tysta platser för att undvika att katten störs när den äter eller dricker (Herron and Buffington, 2010). För att katter ska fungera i större grupper bör det inte finnas någon typ av konkurrens, mat och vatten är sådana exempel.

I lagstiftningen (SJVFS 2008:5) anges att foder ska ges dagligen, och ska garantera ”tillräcklig, allsidig och välbalanserad näringstillförsel”. Det står även skrivet att om det finns flera djur i utrymmet ska det ges möjlighet för samtliga att äta utan att störas. Även katter av låg rang ska få möjlighet att äta och dricka, det kan tillgodoses genom att ha mat- och vattenskålar på flera platser och olika höjder, det står skrivet som ett allmänt råd i lagstiftningen.

Inomhusmiljö och kattlåda

Att gå på kattlåda för en katt innefattar en hel sekvens av beteenden, som grävning före, elimination och grävning efter för att täcka över feaces och urin. Likt mat- och vattenskålar bör även kattlådor placeras på lugna ställen där katten känner sig trygg, samt med avstånd från mat och vatten (Herron and Buffington, 2010). Att erbjuda minst en kattlåda per katt är att föredra, men det brukar fungera bra med en låda per två katter. För katter som spenderar en stor del av dygnet utomhus behövs eventuellt inte kattlåda inomhus. Däremot behövs det kattlåda inomhus för äldre katter, och katter som inte spenderar så mycket tid utomhus (Rochlitz, 2005). Detta överensstämmer med lagstiftningen som säger att om en katt inte har möjlighet att gå ut ska det finnas minst en kattlåda per två katter, och denna ska vara tillfredsställande ren med ett allmänt råd om städning en gång per dag. Kattlåda och mat ska vara separerade, minst 0,5 meter ifrån varandra (SJVFS 2008:5). Utöver detta står i lagstiftningen grundläggande krav för miljön i förvaringsutrymmet, som exempelvis att det ska finnas fönster som kan släppa in dagsljus, det ska vara enkelt att rengöra och inspektera, vara bra ventilation och isolering samt en belysning som ej ger obehag. I rastgårdar ska det finnas tillgång till både skugga och sol, men även skydd mot oväder. Samtliga katter ska ha liggplatser som är mjuka, rena och torra.

Vård

I föreskriften om hållande av katt (SJVFS 2008:5) står inget om att djurhållare måste uppsöka vård i förebyggande syfte, eller om dennes katt skulle insjukna. Däremot står detta skrivet i djurskyddslagen 9§ (SFS 1988:534) att djur som är skadade, sjuka eller på annat sätt visar ohälsa genast ska få nödvändig vård. Lika så står i djurskyddslagen 4§ (SFS 1988:534) att djur ska ”hållas och skötas i en god djurmiljö och på ett sådant sätt att det främjar deras hälsa”. Detta innefattar förebyggande vård, som exempelvis vaccinering.

Naturliga beteenden och social kontakt

Katten är som tidigare nämnt både ett rov- och bytesdjur. Att för katter få uttrycka jaktbeteende, vare sig det är på lek eller inte, är viktigt för både deras mentala och fysiska aktivitet. Lika så möjligheten att kunna gömma sig (Hirsch, 2016). Generellt sett anses dock katten vara väldigt anpassningsbar och kunna hantera många olika miljöer utan att visa tydliga beteendeproblem, som exempelvis stereotypier. Vissa beteenden ses dock som problembeteenden för ägaren, även om det för katten är ett naturligt beteende. Exempel på sådana beteenden är urinmarkering, klättring, tuggning och klösning på olika föremål. En lösning på dessa problem kan vara att försöka erbjuda katten en mer önskvärd plats att utföra de naturliga beteendena på så att de inte upplevs som problembeteenden av ägaren, exempelvis genom att tillgodose katten med klösträd, katträdd och tillfredsställande kattlåda (Jongman, 2007). Det är viktigt att placera klösträd i rum där katten ofta befinner sig i hemmet, gärna nära viloplatsen. Tuggning på olämpliga föremål kan eventuellt motverkas genom att ha kattsäkra plantor och gräs, som ägare kan locka katten till med hjälp av kattmat. Detta så att katten ska föredra dessa växter istället för övriga (Herron and Buffington, 2010).

Rehnberg *et al.* (2015) studerade 20 katter och fann att berikningsföremålen som flest katter föredrog var igloos och katträdd (se bild a och b nedan). I studien sågs samband mellan stressade katter och användning av igloos. Stressade katter verkade använda gömställen för att hantera

sin stress. Det motsatta sambandet observerades vid användning av katträd, där individer som påvisade lägre grad av stress tycktes använda katträden i större utsträckning. Dessa preferenser verkade således ändras under studiens gång, vilket skulle kunna betyda att katter behöver en variation av berikning för att använda vid olika situationer. Om katten känner sig stressad ska den ha möjlighet att gömma sig, och när den känner sig mindre stressad kunna bevaka platsen. Även om studien inte fann signifikans på att social interaktion med djurhållare minskade stressen hos katterna, sågs en viss minskning i stress hos vissa katter. Social interaktion, via exempelvis lek, skulle därför kunna ses som en form av berikning för en del katter. Det är att rekommendera när det gäller sociala individer, annars ses det motsatta sambandet (Rehnberg *et al.*, 2015).

a.

b.

Bild a: En kattigloo. Bild b: En modell av katträd. Egna bilder (2017).

Enligt den svenska lagstiftningen (SJVFS 2008:5) ska katter ha tillsyn två gånger per dag och social kontakt ska tillgodoses antingen med artfrände eller människa. Det står även att katter i förvaringsutrymmen ska ha tillgång till miljöberikning, som upphöjda platser, gömställen möjlighet att klösa och kattlåda för inomhuskatter. Lika så gäller i rastgårdar och boxar. Där krävs även att upphöjningen ska tillgodose hela utrymmets höjd som är på minimum 1,9 meter.

Skydd mot rädsla och stress

I lagstiftningen (SJVFS 2008:5) står att kombination av nya djur måste hållas under uppsikt och att djur inte heller får hetsas mot varandra. Utöver det står i djurskyddslagen 2§ (SFS 1988:534) att djur ska skyddas mot onödigt lidande. När det gäller stress och beteenden, verkar en berikad miljö bidra till sänkning av stressnivåerna hos katter (Kry and Casey, 2007). Stressade katter använder i större utsträckning gömställen, som exempelvis igloos eller liknande, för att hantera sin stress (Rehnberg *et al.*, 2015). Möjligheten att kunna gömma sig sänker stressnivåerna hos katter (Carlstead *et al.*, 1993). Enligt Loberg och Lundmarks studie (2016) är flera mindre gömställen att föredra, framför färre men stora.

Katter påvisar lägre stressnivå av att vara inomhus om de är vana sedan tidigare i jämförelse med individer som aldrig tidigare vistats inomhus (Rehnberg *et al.*, 2015). Katter som tidigare har haft kontakt med människor brukar vanligtvis också lättare anpassas till en inomhusmiljö (Kessler and Turner, 1999).

Katthem och kattpensionat

Det är vanligast med gruppållning i svenska katthem. Om det görs på rätt sätt verkar det inte vara allt för stressigt för katter att hållas i katthem och kattpensionat. Att ge katterna flera möjligheter att gömma sig, flera kattlådor och låta de hantera givna situationer som de är vana vid, exempelvis gömma sig vid rädsla, verkar det medföra att katter kan hantera gruppållanden bättre (Hirsch, 2016). Katter verkar undvika konflikter genom att undvika varandra. Gruppdynamiken beror bland annat på hur många djur som hålls ihop, hur mycket katterna socialiserats tidigare och hur utrymmet ser ut där möjlighet att gömma sig spelar in (van den Bos and Buning, 1994).

I djurskyddslagen 16§ (SFS 1988:534) står att ”Tillstånd till verksamheten ska den ha som yrkesmässigt eller i större omfattning håller, föder upp, upplåter eller säljer sällskapsdjur eller tar emot sällskapsdjur för förvaring eller utfordring”. I lagstiftning om hållande av katt (SJVFS 2008:5) står att en person som driver katthem och kattpensionat ska ha kunskap om katter, och att det ska innefatta kunskaper om: beteende, problem, stress, smittspridning, lagstiftning, raskunskap, enklare sjukvård och praktik. De som startar katthem eller kattpensionat efter den 1 november 2008 måste genomföra ett kunskapstest för att visa att dessa kunskaper erhålls.

Mått

Kessler och Turner (1999) fann i sin studie att den minimala ytan per katt för att hålla stressnivån förhållandevis låg var 1,7 m² per katt och att en densitet på över 0,6 katter per m² ökade stressnivån. En annan studie från 2011 visade att en densitet över 0,5 katter per m² ökade stressbeteenden hos katterna. Det visade även att katter minskar sitt foderintag och är mindre aktiva, exempelvis håller sig gömda, när de hålls i större grupper (Gouveia *et al.*, 2011). I en studie som undersökte användning av utrymme och interaktionsmönster mellan katter observerades att majoriteten av katterna under studiens gång fick ”favoritplatser”, det vill säga en plats där en viss katt stor sannolikhet återfanns vid en given tidpunkt. I genomsnitt hade varje katt favoritplatser som var fördelade på två rum. Detta skulle kunna tyda på att katter gärna behöver minst två rum att röra sig mellan (Bernstein and Strack, 1996).

Katter använder utrymmen ovanför golvet i större utsträckning än själva golvytan. Detta då klättring är ett starkt motiverat beteende som katter ofta använder för att hantera stress (Bradshaw, 2012). Det kan till viss del kompensera för mindre yta (Rochlitz, 2005). Dock har samband mellan större yta och positiva beteenden observerats vid gruppållning av katter, vilket tyder på att ökad yta ger ökad välfärd. En större yta ger ökad möjlighet för katter att undvika varandra och därmed välja när de vill interagera med övriga katter (Loberg and Lundmark, 2016).

I lagstiftningen (SJVFS 2008:5) anges minimimått för rastgårdar, permanenta förvaringsytor och boxar. Mått för rastgårdar och permanent hållning är i dagsläget 6 m², och vid gruppställning anges ett minimum på 2 m² tillgänglig yta per katt. Takhöjd får vara minst 1,9 m. Ett allmänt råd till djurhållare som innehar katter enligt minimimåtten är att de dagligen bör rastas utomhus eller i inomhusutrymmen som överskrider måtten för permanent katthållning, det vill säga ovanstående mått. Minimimått för box är mindre än de för utrymme vid permanent hållning. Boxen är ett utrymme som endast ska användas vid tillfällig förvaring av katt, vid kattpensionat och som avelsbox för katthona med ungar. I denna typ av utrymme får katten endast förvaras i maximalt tre månader. Minimimått är 1,5 m², där minsta sidan ska vara 1,2 m och lägsta takhöjd 1,9 m. Om flera katter förvaras i samma box ska ytan motsvara minst 0,7 m² per katt.

DISKUSSION

Liksom alla djur är katter individer, och det är svårt att säga vad som passar alla bäst då resultat varierar mellan individer och tidigare erfarenheter (Rehnberg *et al.*, 2015). Generellt verkar dock katter vara väldigt anpassningsbara (Bradshaw, 2016; Jongman, 2007).

I avseende på yta och gruppstorlekar verkar det i Loberg och Lundmarks studie (2016) som att den maximala tillåtna gruppstorleken på 15 katter (SJVFS 2008:5) kan fungera bra, utan att katterna uppfattas som mer stressade. De nämner en liknande studie (van den Bos and Buning, 1994) som gjorts tidigare men som visade på annat resultat. Skillnader i dessa studiers upplägg varierade i avseende på grupperna och resurserna. Loberg och Lundmark skriver att de till skillnad från tidigare studie hade kasttrade katter av blandade kön, medan Van den Bos och Buning i sin studie endast hade okasttrade honkatter. Utöver denna skillnad skriver Loberg och Lundmark att katterna i deras studie hade tillgång till varsin matskål, medan katterna i van den Bos och Buning studie endast hade tre matskålar på tio katter. Det skulle kunna tyda på att det krävs en stabilisering av gruppen för att den ska kunna fungera bra (Loberg and Lundmark, 2016). Lika i Bernstein och Stracks studie (1996) sågs att gruppen på 14 kasttrade katter fungerade bra, och utan tecken på aggression från någon av katterna. I studien hade katterna varsin matskål, vilka var utspridda över flera rum. I lagstiftningen (SJVFS 2008:5) står som ett allmänt råd att alla katter oavsett rang ska ha möjlighet att äta och dricka utan att störas av andra individer. Aktuellt vore dock kanske att införa detta som ett konkret krav där alla katter ska ha varsin matskål. Dessa krav skulle även möjligtvis kunna innefatta att samtliga individer i grupper ska ha gömställen. Att ge katterna flera möjligheter till gömställen och kattlådor tycks bidra till att katter hanterar gruppställning bättre (Hirsch, 2016). För att grupper ska fungera bra bör det inte finnas någon form av konkurrens (Ellis, 2009). Om djur ingår i stabila grupper verkar det som att ytan per katt inte är helt avgörande för hur katterna hanterar situationen. Loberg och Lundmark (2016) fann ingen skillnad i stress hos katterna när de hölls i minsta utrymmet (1 m² per katt) jämfört med det största utrymmet (4 m² per katt). Dock tyder det ändå på att ökat utrymme ger ökad välfärd hos katter. Det observerades en signifikant ökning av positiva beteenden hos katterna i form av lek, aktivitet och putsning när de hölls i det största utrymmet (4 m² per katt) jämfört med när de hölls i de mindre utrymmena (1 m² respektive 2 m² per katt). I tidigare studie av Kessler och Turner (1999) sågs samband mellan yta per katt och stress, där minskad yta per katt visade högre stressnivå.

Något som i denna litteraturstudie har varit svårt var att studera var hur mycket utrymme en katt behöver som minimum. Mycket av den forskning som har lästs fokuserade på just ytor och grupper av katter. Det som verkar ha forskats mest på är hur katter fungerar i grupp i avseende på yta (Loberg and Lundmark, 2016), olika faktorer som kan tänkas påverka stressnivån (Rehnberg *et al.*, 2015) och vad minimumyta per katt bör vara för att hålla stressnivån relativt låg i grupper (Kessler and Turner, 1999; Loberg and Lundmark, 2016). Det skulle därför behöva göras mer studier för att se vad en ensam katt behöver för utrymme att röra sig i för att hantera situationen bra (Kessler and Turner, 1999). Utifrån Bernstein och Stacks studie (1996) tyder det på att varje katt gärna rör sig mellan minst två rum. Att kunna röra sig mellan minst två rum skulle kunna ses som ett minimikrav för en katt. Minimimåttet enligt lagstiftningen (SJVFS 2008:5) på 6 m² för ett permanent förvaringsutrymme kan därför tyckas vara alldeles för litet.

De fem friheterna som har gjorts om till katt tycks vara inkluderade i lagstiftningen (SJVFS 2008:5). Däremot när det gäller veterinärvård i förebyggande syfte, respektive behov, står detta inte i föreskriften. Dock gäller givetvis djurskyddslagen (2,4,9§§ SFS 1988:534) som tar upp det. Detta kan dock vara svårt för alla kattägare att känna till och förstå, speciellt att 4§ (SFS 1988:534) innefattar förebyggande vård när det inte ordagrant står skrivet. Förebyggande vård kan ses som en viktig aspekt då katter i regel inte visar tecken på svaghet, som exempelvis smärta och sjukdom, förrän det har gått för långt. Det är en form av försvarsmekanism som kan misstolkas av djurägare som tror att katter är självständiga och därav inte behöver veterinärvård. Förebyggande vård skulle potentiellt kunna förebygga att sjukdomar går oupptäckta för länge (Ellis *et al.*, 2013). Det är djurägarens skyldighet att veta vad gäller för att hålla ett djur. Av egen erfarenhet tyder det dock på att samtliga djurägare inte är medvetna om att det finns lagar och lagstiftningar som ställer krav på dem. En lösning till detta vore att möjligen samla informationen på ett ställe i en mer överskådlig och lättfattlig text, som är mer lättillgänglig för kattägare. Information hade även kunnat beröra att föreskriften i sig inte är optimal, utan snarare ett minimimått som anger en gräns på när stressen hos katter annars blir för hög. Detta anser jag annars inte framgår tillräckligt tydligt, och eventuellt skulle det kunna minska risken för att kattägare misstolkar minimikrav för optimal katthållning. Informationen hade kunnat ges ut digitalt, eller i form av affischer och broschyr, och finnas tillgänglig på platser som kattägare kan tänkas besöka: försäkringsbolag, foderbutiker, veterinärkliniker etc.

Jag har försökt hitta data på minsta avstånd mellan mat och kattlåda som majoriteten av katter tycks föredra. Dessvärre fann jag inte några vetenskapliga studier eller artiklar som berörde området. Många husdjurs- och veterinärrådshemsidor anser det vara självklart att mat och vatten ska finnas i helt skilda rum. Det skulle därför kunna diskuteras i huruvida minimiavståndet på 0,5 m enligt lagstiftningen (3 kap 5§ SJVFS 2008:5) är nog långt för katternas välbefinnande. Det borde troligtvis ses över.

Att hålla katter på katthem och kattpensionat innefattas av samma lagstiftning som en privatperson som håller katter. Om det är bättre att hålla katter på katthem och kattpensionat ensamma i mindre utrymmen, eller i grupp med större utrymme är fortfarande oklart. Det positiva med att hållas ensam är att katterna inte tvingas bo i bestämda grupper, däremot ges katter i grupp förhållandevis större utrymme än de katter som hålls ensamma (Hirsch, 2016).

Hirsch nämner i studien att det är svårt att dra några direkta slutsatser då antalet katter som hölls ensamma i studien var få. Däremot observerades att totala antalet beteenden var färre hos de ensamma katterna i bur, i förhållande till katterna som hölls i grupp. Det skulle kunna bero på att katter i bur inte kan uttrycka stressrelaterade beteenden i samma utsträckning som katterna i större utrymme kan (Hirsch, 2016). En ”critically appraised topic” (CAT)-undersökning från 2014 ville studera om ensam- eller grupphållning av katter var att föredra. Resultatet tydde på att ensam- eller grupphållning inte var avgörande för välfärden. Det verkade snarare som att andra faktorer spelade större roll, som exempelvis gruppstabilitet, berikning och katten som individ (Finka *et al.*, 2014).

Enligt lagstiftningen 3 kap, 7§ (SJVFS 2008:5) får katter inte hållas bundna. Vad bunden innebär är troligtvis inte uppenbart för alla, även om det i detta sammanhang innebär att vara fastbunden i något. Vissa resonerar att promenad med koppel inkluderas till paragrafen. Missförstånd skulle kunna förhindras om en definition skulle skrivas i början av föreskriften (SJVFS 2008:5), eller om det skulle förklaras tydligare i sin paragraf.

Majoriteten av studierna i denna litteraturstudie är beteendestudier (Hirsch, 2016; Kessler and Turner, 1999; Loberg and Lundmark, 2016; Rehnberg *et al.*, 2015). Dessa kan ibland ge resultat som är svåra att tolka. Ett exempel på det nämns i Loberg och Lundmarks studie (2016) där de diskuterar huruvida en katt som ligger i gömställe kan göra det på grund av att den är stressad och därav gömmer sig, eller ligger och sover för att den känner sig trygg. En del av studierna har i kombination försökt mäta kortisol som utsöndras fekal eller i saliv som en indikator på stress (Hirsch, 2016; Rehnberg *et al.*, 2015). Att mäta kortisol verkar inte vara optimalt då det råder stor risk att missa toppar av stresshormonet när endast ett begränsat antal med prover tas (Hirsch, 2016). Det skulle därför kanske vara aktuellt att hitta nya icke-invasiva objektiva metoder att mäta stress på i kombination med beteendestudier, för att med större säkerhet kunna tolka stress korrekt i lägen där det kan råda viss osäkerhet. Hirsch nämner i sin studie (2016) möjligheten att titta närmare på andningsfrekvens, hjärtfrekvens, blodtryck och temperatur.

Med denna litteraturstudie anser jag att min frågeställning till viss del kan besvaras. Hela föreskriften är ett stort område, där varje del som förvaringsutrymme, skötsel, mått, katthem och kattpensionat hade kunnat studeras separat för att få en mer övertygande uppfattning. Det är många delar som hade behövt studeras och forskas vidare på för att med säkerhet kunna dra slutsatser. Slutsatserna för min litteraturstudie enligt mina frågeställningar är:

- Den nuvarande föreskriften om hållande av katt verkar ha en vetenskaplig grund, då nuvarande lagstiftning till stor del stämmer överens med resultat från vetenskapliga artiklar och studier.
- Ny forskning som finns publicerad verkar i stor omfattning stämma överens med nuvarande lagstiftningen, även om det finns många områden som kräver vidare forskning för att kunna dra vetenskapligt underbyggda slutsatser.
- Det kan tyckas finns områden i lagstiftningen där förändring skulle behöva ske, framför allt förtydligande av paragraf, men även göra om vissa råd till lag. Minimimåtten för förvaringsutrymmen samt minimiavstånd mellan mat och kattlåda borde eventuellt ses över.

LITTERATURFÖRTECKNING

- Bernstein, P.L., Strack, M., 1996. A game of cat and house: Spatial patterns and behavior of 14 domestic cats (*Felis catus*) in the home. *Anthrozoos* 9, 25–39.
- Bradshaw, J.W.S., 2016. Sociality in cats: A comparative review. *J. Vet. Behav.-Clin. Appl. Res.* 11, 113–124. doi:10.1016/j.jveb.2015.09.004
- Bradshaw, J.W.S., 2012. *The Behaviour of the Domestic Cat*. CABI.
- Bradshaw, J.W.S., Goodwin, D., Legrand-Defréтин, V., Nott, H.M.R., 1996. Food selection by the domestic cat, an obligate carnivore. *Comparative Biochemistry and Physiology Part A: Physiology* 114, 205–209. doi:10.1016/0300-9629(95)02133-7
- Carlstead, K., Brown, J.L., Strawn, W., 1993. Behavioral and physiological correlates of stress in laboratory cats. *Applied Animal Behaviour Science* 38, 143–158. doi:10.1016/0168-1591(93)90062-T
- Djurskyddslagen (SFS 1988:534), saknr L1.
- Driscoll, C.A., Clutton-Brock, J., Kitchener, A.C., O'Brien, S.J., 2009. The Taming of the Cat. *Sci.Am.* 300, 68–75.
- Ellis, S., 2009. ENVIRONMENTAL ENRICHMENT Practical strategies for improving feline welfare. *J. Feline Med. Surg.* 11, 901–912. doi:10.1016/j.jfms.2009.09.011
- Ellis, S.L.H., Rodan, I., Carney, H.C., Heath, S., Rochlitz, I., Shearburn, L.D., Sundahl, E., Westropp, J.L., 2013. AAFP and ISFM Feline Environmental Needs Guidelines. *Journal of Feline Medicine and Surgery* 15, 219–230. doi:10.1177/1098612X13477537
- Finka, L.R., Ellis, S.L.H., Stavisky, J., 2014. A critically appraised topic (CAT) to compare the effects of single and multi-cat housing on physiological and behavioural measures of stress in domestic cats in confined environments. *BMC Vet. Res.* 10, 73. doi:10.1186/1746-6148-10-73
- Gouveia, K., Magalhaes, A., de Sousa, L., 2011. The behaviour of domestic cats in a shelter: Residence time, density and sex ratio. *Appl. Anim. Behav. Sci.* 130, 53–59. doi:10.1016/j.applanim.2010.12.009
- Herron, M.E., Buffington, C.A.T., 2010. Environmental Enrichment for Indoor Cats. *Compend Contin Educ Vet* 32, E4.
- Hirsch, E.N., 2016. Feline stress [WWW Document]. URL <http://pub.epsilon.slu.se/13682/> (accessed 2.16.17).
- Jensen, P., 2002. Natural behaviour and behavioural needs of farm animals. Bundesforschungsanstalt Landwirtschaft (fal), Braunschweig.
- Jongman, E.C., 2007. Adaptation of domestic cats to confinement. *Journal of Veterinary Behavior: Clinical Applications and Research* 2, 193–196. doi:10.1016/j.jveb.2007.09.003
- Kane, E., Rogers, Q.R., Morris, J.G., 1981. Feeding behavior of the cat fed laboratory and commercial diets. *Nutrition Research* 1, 499–507. doi:10.1016/S0271-5317(81)80053-X
- Kessler, M.R., Turner, D.C., 1999. Effects of Density and Cage Size on Stress in Domestic Cats (*Felis Silvestris Catus*) Housed in Animal Shelters and Boarding Catteries. *Animal Welfare* 8, 259–267.
- Kry, K., Casey, R., 2007. The effect of hiding enrichment on stress levels and behaviour of domestic cats (*Felis silvestris catus*) in a shelter setting and the implications for adoption potential. *Animal Welfare* 16, 375–383.
- Loberg, J.M., Lundmark, F., 2016. The effect of space on behaviour in large groups of domestic cats kept indoors. *Appl. Anim. Behav. Sci.* 182, 23–29. doi:10.1016/j.applanim.2016.05.030
- Macdonald, D.W., Yamaguchi, N., Kerby, G., 2000. *Group-living in the domestic cat: its sociobiology and epidemiology*. Cambridge University Press, Macdonald, David W.; Wildlife Conservation

Research Unit, Department of Zoology, University of Oxford, South Parks Road, Oxford, OX1 3PS, United Kingdom, United Kingdom.

- Montague, M.J., Li, G., Gandolfi, B., Khan, R., Aken, B.L., Searle, S.M.J., Minx, P., Hillier, L.W., Koboldt, D.C., Davis, B.W., Driscoll, C.A., Barr, C.S., Blackistone, K., Quilez, J., Lorente-Galdos, B., Marques-Bonet, T., Alkan, C., Thomas, G.W.C., Hahn, M.W., Menotti-Raymond, M., O'Brien, S.J., Wilson, R.K., Lyons, L.A., Murphy, W.J., Warren, W.C., 2014. Comparative analysis of the domestic cat genome reveals genetic signatures underlying feline biology and domestication. *Proc. Natl. Acad. Sci. U. S. A.* 111, 17230–17235. doi:10.1073/pnas.1410083111
- Rehnberg, L.K., Robert, K.A., Watson, S.J., Peters, R.A., 2015. The effects of social interaction and environmental enrichment on the space use, behaviour and stress of owned housecats facing a novel environment. *Appl. Anim. Behav. Sci.* 169, 51–61. doi:10.1016/j.applanim.2015.06.002
- Rochlitz, I., 2005. A review of the housing requirements of domestic cats (*Felis silvestris catus*) kept in the home. *Appl. Anim. Behav. Sci.* 93, 97–109. doi:10.1016/j.applanim.2005.01.002
- Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2008:5) om hållande av hund och katt, saknr L 102.
- Statistiska centralbyrån, 2012. Hundar, katter och andra sällskapsdjur 2012.
- van den Bos, R., Buning, T. de C., 1994. Social Behaviour of Domestic Cats (*Felis lybica f. catus* L.): a Study of Dominance in a Group of Female Laboratory Cats. *Ethology* 98, 14–37. doi:10.1111/j.1439-0310.1994.tb01054.x
- Zoran, D.L., 2002. The carnivore connection to nutrition in cats. *Journal of the American Veterinary Medical Association* 221, 1559–1567.